

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry:n tavoitteet kunta- ja aluevaaleihin

Aluevaalitavoitteet

Suomen väestön ikärakenne on ollut nopeassa muutoksessa kuluneella vuosituhanneella. Ikääntyneiden määrä kasvaa, ja samaan aikaan Suomeen on syntynyt ennätyksellisen vähän lapsia. Väestörakenteen muutos asettaa paineita ikääntyneiden palveluiden kehittämiseksi ja toteuttamiseksi. Nettomaahanmuutto on paikannut tätä haastetta jossain määrin, mutta koko maan väestöpohjan kannalta tilanne on tulevaisuudessa hankala.

Hyvinvointialueet ovat keskenään väestörakenteeltaan ja maantieteeltään erilaisia. Ikääntyminen koskettaa kuitenkin jokaista hyvinvointialuetta. Ikäihmiset käyttävät muuta väestöä enemmän sote-palveluita. EETUn muistuttaa, että kaikilla suomalaisilla on oikeus arvokkaaseen vanhuuteen ja hyvään hoitoon.

Kahden ensimmäisen vuoden kokemusten perusteella ikääntyneiden vaikuttamismahdollisuudet hyvinvointialueilla vaihtelevat paljon. EETU vaatii hyvinvointialueita kehittämään ikääntyneiden osallisuutta päätöksenteossa.

Helsingin kaupungin päätöksenteossa tulee osata jatkossakin yhdistää perinteinen kuntapolitiikka ja hyvinvointialueille kohdistetut lakisääteiset tehtävät.

1. Alueellisten vanhusneuvostojen aseman ja ikääntyneiden vaikuttamismahdollisuuksien vahvistaminen

EETUn esittää, että vanhusneuvoston edustajalle myönnetään puhe- ja läsnäolo-oikeus aluevaltuuston kokouksiin ja ikääntyneiden kannalta keskeisten lautakuntien/valiokuntien sekä jaostojen kokouksiin jokaisella hyvinvointialueella. Vanhusneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kaikissa niissä asioissa, jotka koskettavat ikääntyneitä jo valmistelun varhaisessa vaiheessa. Vanhusneuvostoille on myös myönnettävä aloiteoikeus aluevaltuustoon.

Eläkeläisjärjestöjen edustajia on valittava alueellisiin vanhusneuvostoihin, ja on pidettävä huolta siitä, että eri-ikäiset ikääntyneet ovat riittävän monipuolisesti edustettuna vanhusneuvostoissa.

EETUn mielestä vanhusneuvosto-nimi pitää lainsäädännössä muuttua ikäneuvostoksi (ruotsiksi kelpaa jatkossakin termi äldreråd). EETU kannustaa hyvinvointialueita nimeämään vanhusneuvostot ikäneuvostoiksi vaalien jälkeen.

Valmisteilla oleva muutos lainsäädäntöön selkiyttää ja yhtenäistää käytettävää nimeä kunnallisista ja hyvinvointialueiden neuvostoista, joiden tehtävä on vaikuttaa ikääntyneitä väestönosaa (eläkeläisiä) koskeviin asioihin. Sen lisäksi, että lakimuutos yhtenäistää kuntien ja hyvinvointialueiden nimikäytäntöjä, kuvaa ikäneuvosto käsitteenä paremmin eläkeläisiä yhtenä laajana ryhmänä. ”Vanhus” käsitteenä rajaa osan eläkeläisistä käsitteen merkityksen ulkopuolelle.

Vanhusneuvostoille on varattava riittävät resurssit, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että vanhusneuvostolla on hyvinvointialueen puolesta nimetty sihteeri sekä riittävät määrärahat. Pidämme tärkeänä sitä, että vanhusneuvostojen kokouksissa ovat kuultavina ne hyvinvointialueen viranomaiset, joiden toimialaan liittyviä asioita käsitellään kokouksissa.

2. Toimivat sote-palvelut riittävän lähelle ikääntyneitä ihmisiä

Hyvinvointialueiden pitää toimia niin, että ikäihmiset saavat sieltä tarvitsemansa palvelut ja omalla kielellä. Palveluiden laadun valvontaa on edelleen tehostettava. Etäisyydet terveyspalveluihin eivät saa muodostua kohtuuttomin pitkiä. Jokaiselle on taattava hoivaan pääsy riittävän ajoissa.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden tarjonnassa ja järjestämisessä on lähdettävä ikääntyneen asiakkaan yksilöllisistä tarpeista ja hänen tahtonsa kunnioittamisesta elämän loppuun saakka. Yhdenkään ikääntyneen ei pidä joutua kokemaan turvattomuutta missään elämän vaiheessa. Omaisten mielipiteen tulee päästä kuuluviin etenkin tilanteissa, joissa palveluiden asiakas ei kykene itse kertomaan tarpeistaan tai tahdostaan.

Hoidon on oltava yksilöllistä, laadukasta ja turvallista sekä jokaisen saatavilla, myös kotihoidossa. Hoitosuhteen jatkuvuus tulee turvata. Kannatamme omalääkäri- ja -hoitaja järjestelmän selvittämistä hyvinvointialueilla.

Jo osassa hyvinvointialueita on perustettu tai ollaan perustamassa ikäneuvoloiden kaltaisia palveluita. EETUn mielestä kaikille hyvinvointialueille on luotava palvelupisteet, joista ikääntyneet saavat tietoa, tukea ja ohjausta tarvitsemissaan

asioissa. Lisäksi alueiden pitää vastata siitä, että kussakin hyvinvointialueen kunnassa toimii ikääntyneiden tukihenkilö, joka toimii yhteistyössä palvelupisteen kanssa.

Hoivahenkilöstön hyvinvointi ja jaksaminen on turvattava hyvän johtamisen, mielekkäiden työolojen avulla.

Digitalisaatio ja etäpalvelut eivät korvaa hoivapaikkojen tarvetta. Palvelu- ja hoiva-asumisen laatuun on panostettava jokaisella hyvinvointialueella. Jokaisella sitä tarvitsevalla on oltava mahdollisuus päästä riittävän ajoissa hoiva- ja palveluasumisen piiriin

Uudenmaan hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin tulee pystyä rahoittamaan HUSin toimintaa riittävästi, mikä palvelee koko Suomen erikoissairaanhoidon tarvetta.

3. Ikääntyneet kansalaiset mukana digitalisaatiossa ja palveluiden varmistaminen myös digitaidottomille

Tieto hyvinvointialueiden palveluista on oltava helposti saatavilla muutenkin kuin hyvinvointialueiden www-sivuilla. EETU vaatii, että hyvinvointialueen palveluista yhteistietoineen tehdään painettu esite postitettavaksi kaikkiin kotitalouksiin, joissa asuu 65-vuotta täyttäneitä.

EETUn mielestä hyvinvointialueiden, kuntien ja järjestöjen on yhdessä nostettava ikääntyneiden digitaitoja, esimerkiksi luomalla kuntiin digiopastus- ja neuvontapisteet kirjastoihin.

Tavoite on tärkeää senkin vuoksi, jotta tulevaisuudessa yhä suurempi osuus ikääntyneistä voisi hyödyntää esimerkiksi hyvinvointialueiden tarjoamia etäpalveluita.

Hyvinvointialueiden digitaalisten palveluiden rinnalla on oltava mahdollisuus kasvokkaiseen tai puhelinpalveluun.

Hyvinvointialueiden nettisivujen suunnittelun lähtökohtana on oltava asiakaslähtöisyys ja käyttäjien tarpeet. Siksi suosittelemme, että digitaalisia palveluita kehitettäessä hyödynnetään asiakasraateja.

4. Eläkeläisjärjestöjen toiminnan tukeminen hyvinvointialueilla

Eläkeläisjärjestöjen toiminnalle tärkeiden tilojen saatavuus on turvattava. Vaadimme, että hyvinvointialueet yhteistyössä kuntien kanssa varmistavat, että jokaisella alueella on saatavilla maksuttomia tiloja eläkeläisjärjestöjen toimintaan.

Tällä hetkellä sote-avustuskäytännöt vaihtelevat suuresti hyvinvointialueiden väleillä. Osa hyvinvointialueista myöntää vain hyvin rajalliselle joukolle ja rajattuun toimintaan sote-avustuksia. Vaadimme, että jokaisella hyvinvointialueella tunnustetaan eläkeläisjärjestöjen tekemä arvokas ja terveyttä edistävä työ, ja että myös eläkeläisjärjestöjen toimintaan myönnetään toiminta-avustuksia.

Jokaiselle hyvinvointialueelle tulee nimetä järjestökoordinaattori, joka vastaa sote-järjestöjen kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

Kuntavaalitavoitteet

Kuntien rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistäjä korostuu jatkossa. EETU kannustaa kaikkia Suomen kuntia olemaan ikäystävällisiä ja edistämään ikääntyneiden hyvinvointia sekä huomioimaan ikääntyneen väestön tarpeet päätöksenteossa osallistamalla kuntalaisia aktiivisesti.

EETU muistuttaa, että ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävillä toimenpiteillä on myönteinen vaikutus myös kunnan ja hyvinvointialueiden talouteen. Oikeilla toimenpiteillä voidaan siirtää yhä useamman ikääntyneen kasvavaa sote-palveluiden tarvetta myöhemmäksi.

EETUn mielestä on tärkeää, että eri ikäryhmät ovat vaaleissa mukana ehdokkaina, samoin kunnallisissa luottamustehtävissä on oltava edustettuna eri-ikäisiä kuntalaisia.

1. Kunnallisten vanhusneuvostojen aseman ja ikääntyneiden vaikuttamismahdollisuuksien vahvistaminen

EETU esittää, että kunnat myöntävät vanhusneuvoston edustajalle puhe- ja läsnäolo-oikeuden aluevaltuuston kokouksiin ja ikääntyneiden kannalta keskeisten lautakuntien/valiokuntien sekä jaostojen kokouksiin. Vanhusneuvostolle on annettava myös mahdollisuus tulla kuulluksi jo valmistelun varhaisessa vaiheessa niissä kysymyksissä, jotka koskettavat ikääntyneitä. Vanhusneuvostoille on myös myönnettävä aloiteoikeus valtuustoon.

Eläkeläisjärjestöjen edustajia on valittava kuntien vanhusneuvostoihin, ja on pidettävä huolta siitä, että eri-ikäiset ikääntyneet ovat riittävän monipuolisesti edustettuna vanhusneuvostoissa.

EETUn mielestä vanhusneuvosto-nimi on muutettava lainsäädännössä ikäneuvostoksi (ruotsiksi kelpaa jatkossakin termi äldreråd). Esitämme, että mahdollisimman moni kunta vaihtaa vanhusneuvosto-nimen ikäneuvostoksi kevään vaalien jälkeen.

Valmisteilla olevat muutokset lainsäädäntöön selkiyttää ja yhtenäistää käytettävää nimeä kunnallisista ja hyvinvointialueiden neuvostoista, joiden tehtävä on vaikuttaa ikääntyneitä väestönosaa (eläkeläisiä) koskeviin asioihin. Sen lisäksi, että lakimuutos yhtenäistää kuntien ja hyvinvointialueiden nimikäytäntöjä, kuvaa ikäneuvosto käsitteenä paremmin eläkeläisiä yhtenä laajana ryhmänä. ”Vanhus” käsitteenä rajaa osan eläkeläisistä käsitteen merkityksen ulkopuolelle. Käsitteenä ikäneuvosto on neutraalimpi verrattuna vanhusneuvosto-nimeen.

Vanhusneuvostoille on varattava riittävät resurssit, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että vanhusneuvostolla on kunnan puolesta nimetty sihteeri sekä riittävät määrärahat. Pidämme myös tärkeänä sitä, että vanhusneuvostojen kokouksissa ovat kuultavana ne kuntien viranomaiset, joiden toimialaan liittyviä asioita käsitellään kokouksissa.

2. Ikäystävällinen kuntasuunnittelu ja rakentaminen

Ikäystävällisessä kuntasuunnittelussa ikääntyneitä osallistetaan konkreettisesti. Ikääntyneitä tulee kuulla suunniteltaessa ja/tai kaavoitettaessa rakentamista, julkista liikennettä, liikenneväyliä, puistoja ja arjen kannalta keskeisiä palveluita sekä harrastusmahdollisuuksia jo suunnittelun alkuvaiheessa.

Kuntien on varmistettava, että ikääntyneille asukkaille on riittävästi sopivia esteettömiä asuntoja. Yksikään liikuntarajoitteinen ikääntynyt ei saa jäädä kotinsa vangiksi.

Kannustamme kuntia ja hyvinvointialueita tekemään keskenään yhteistyötä suunniteltaessa esimerkiksi palveluiden sijaintia tai esteettömiä ratkaisuja. Yhteisöllisessä asumisessa tulee luoda toimivia käytäntöjä, joilla asumisen ja palvelutarpeen ratkaisut yhdistetään kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyönä hyödyntämällä tarvittaessa kolmannen sektorin ja yritysten osaamista.

Kuntalaisille on tarjottava kattavat ja monipuoliset ulkoilumahdollisuudet lähellä asutuskeskuksia. Vehreys ja vihreys asutusalueiden läheisyydessä lisää kuntalaisten hyvinvointia.

3. Ikääntyneet mukana digitalisaatiossa

Kuntien, hyvinvointialueiden ja järjestöjen on tehtävä yhteistyötä ikääntyneiden digitaitojen nostamiseksi esimerkiksi luomalla kuntien kirjastoihin digiopastus- ja neuvontapisteet.

Kuntien palveluista on kattavasti ja monelle helpoiten saatavilla tietoa netistä. Nettisivujen suunnittelun lähtökohtana on oltava käyttäjien tarpeet ja saavutettavuus.

Tietoa kuntien palveluista on oltava saatavilla myös painettuna. Vaadimme, että kunnat postittavat säännöllisesti jokaiselle 65-vuotta täyttäneelle kuntalaiselle tiedotteen kunnan keskeisistä palveluista.

Kuntien digitaalisten palveluiden rinnalla on oltava mahdollisuus kasvokkain tapahtuvaan ja puhelinpalveluun

4. Edistetään senioreiden hyvinvointia, ennaltaehkäistään kansansairauksia ja yksinäisyyttä

Ikääntyneille on tarjottava matalalla kynnyksellä ja monipuolisesti kulttuuri- ja liikuntapalveluita, esimerkiksi ohjattuja liikuntatuokioita. Kuntien liikuntatilojen hinnoittelu on toteutettava matalan kynnyksen periaatteella. Kuntien on oltava aktiivisesti ja oma-aloitteisesti yhteydessä ikääntyneisiin ja kartoitettava näiden palveluiden tarpeet.

Riittävän kattava kirjastopalvelu on säilytettävä jokaisessa kunnassa. Osassa kuntia kirjasto on ainoa tai lähes ainoa kaikenikäisille tarkoitettu ympärivuotinen kulttuuri- ja sivistyspalvelu.

Kuntien on yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa varmistettava maksuttomien kokoontumis- ja tapahtumatilojen saatavuus eläkeläisjärjestöille. Vaadimme kuntia tukemaan sote-järjestöjä, jotka edistävät ikääntyneiden hyvinvointia.

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry on kuuden valtakunnallisen eläkeläisjärjestön yhteistyöelin. Sen jäsenjärjestöt ovat Eläkeliitto, Eläkeläiset, Eläkkeensaajien Keskusliitto, Kansallinen senioriliitto, KRELLI Kristilliset eläkeläiset ja Svenska pensionärsförbundet. Järjestöjen yhteinen jäsenmäärä on reilut 250 000. Vuonna 2024 puheenjohtajajärjestönä toimii Kansallinen senioriliitto.